

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75 ได้จัดระบบงานราชการและงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พุทธศักราช 2540 มาตรา 9, 14 และ 15 กำหนดให้รัฐต้องจัดข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจดูได้อย่างโปร่งใส และมาตรา 81 กำหนดให้เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้รูปแบบของงานเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการทำงานมีแนวโน้มที่จะต้องอาศัยประโยชน์จากเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศมากขึ้น โดยเฉพาะรัฐบาลได้พยายามวางแนวทางการกำกับดูแลงานให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ากับการลงทุน (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 12) ซึ่งนักบริหารพยายามใช้ยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีมุ่งสามเรื่องคือ ใช้คนเท่าเดิม ทำงานให้มากขึ้น งานเท่าเดิมแต่ใช้คนน้อยลง และคุณภาพของงานต้องดีเท่าเดิมหรือดีกว่าเดิม การที่บรรลุเรื่องสามเรื่องได้ดีนั้นต้องอาศัยระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจให้มากขึ้น (อิธิปัตย์ คลีสุนทร 2538 : 56) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวิจิตร ศรีสะอ้าน (2529 : 1) ที่ว่าการตัดสินใจของผู้บริหารในเรื่องสำคัญ ๆ นั้น ร้อยละ 90 เป็นการตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลและสารสนเทศที่ดี ส่วนอีกร้อยละ 10 เกิดจากการจินตนาการหรือความคิดของผู้บริหารเอง

ข้อมูลสารสนเทศเปรียบเสมือนเส้นเลือดของระบบบริหารซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารทุกองค์การ การบริหารโรงเรียนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในการวางแผนควบคุมกำกับและตัดสินใจ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 : 47 - 48) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ จึงได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการใช้ข้อมูลสารสนเทศ ให้หน่วยงานทุกระดับจัดทำข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ เน้นการพัฒนาบุคคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูล สารสนเทศ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการปฏิบัติงานทุกระดับ ทั้งยังเร่งรัดให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร การใช้ข้อมูลทำเป็นเครือข่ายข้อมูล กำหนดวันข้อมูลและสารสนเทศ (Data Day) และใช้ตรงกันทุกระดับ นอกจากนี้

นี้ยังให้หน่วยงานทุกระดับวิเคราะห์ภารกิจและกำหนดรายการข้อมูลและสารสนเทศที่หน่วยงานแต่ละระดับต้องมีและต้องแก้ไขในแต่ละปีให้ชัดเจน จัดเก็บเป็นคลังหรือศูนย์ข้อมูลและบริการการใช้อย่างเป็นระบบ (วีระ สุภาพกิจ 2539 : 314)

จากสภาพการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในปัจจุบันพบว่ามีปัญหามากมายหลายประการ เช่น จำนวนข้อมูลสารสนเทศที่มีในแต่ละระดับยังไม่เพียงพอต่อการใช้ ข้อมูลที่มียังไม่ถูกต้องและไม่สมบูรณ์ บางส่วนไม่เป็นปัจจุบันทันกับความต้องการที่จะใช้ในแต่ละช่วงเวลา หน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่มีความชัดเจนในการจัดทำข้อมูล เช่น หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาลงไปถึงโรงเรียนยังไม่มีองค์การหรือกรอบอัตรารองรับ ส่วนระดับหน่วยเหนือแม้จะมีหน่วยงานและกรอบอัตรากำลังแต่ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นแหล่งข้อมูล (Data or Information Center) ที่ดี บุคลากรยังมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการบริหารและจัดการใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบและยังไม่ได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะช่วยให้การบริการการใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมาใช้อย่างเต็มที่ เพราะข้อจำกัดด้านกำลังทรัพยากรที่ราคาค่อนข้างแพง ความรู้ความเข้าใจและทักษะของบุคลากรที่จะใช้เทคโนโลยียังไม่เพียงพอ (วีระ สุภาพกิจ 2539 : 316) สอดคล้องกับคำกล่าวของสงบ ลักษณะ (2540 : 39) ที่ระบุว่าปัญหาที่ประสบของข้อมูล คือ ข้อมูลไม่ครบถ้วนตรงตามต้องการ ข้อมูลอาจด้อยความถูกต้อง ข้อมูลไม่ได้รับการจัดเป็นระบบสารสนเทศที่สื่อความหมายเข้าใจง่ายเกี่ยวกับสถานการณ์ ผลที่เกิดกระบวนการปฏิบัติ ปัจจัยที่มีนโยบายและแผนงานต่างๆ ซึ่งพอสรุปได้ว่า ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องข้อมูลสารสนเทศ คือ ปัญหาในเรื่องการจัดเก็บข้อมูล ปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบุคลากรทำให้การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง ปัญหาเครื่องมือที่ล้าสมัย ปัญหาที่บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังทำให้เกิดผลกระทบกับทุกระบบทุกส่วนงานของระบบสารสนเทศทำให้ผลผลิตคือข้อมูลสารสนเทศมีปัญหาหรือด้อยคุณภาพ และทำให้ผู้บริหารที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศได้รับผลกระทบเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลสารสนเทศ ดังนั้นเพื่อให้เกิดข้อมูลสารสนเทศมีคุณภาพอย่างเพียงพอผู้ปฏิบัติงานข้อมูลสารสนเทศต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์ในการออกแบบการเก็บข้อมูล และเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดีหรือมีปัจจัยภายในตัวที่ดีซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดทำสารสนเทศ จะเป็นสารสนเทศที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหารและใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานหรือกำหนดเป้าหมายให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีงานข้อมูลสารสนเทศเป็นหลักที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการนำข้อมูลมาใช้ทุกส่วนของระบบงาน

เช่น กำหนดนโยบาย การตรวจราชการ การติดตามประเมินผล การจัดทำแผนงาน แผนเงิน และแผนคน เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความรวดเร็ว ถูกต้อง มีคุณภาพและสอดคล้องกับความเป็นจริง จะเห็นว่าระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษาทุกระดับไม่ใช่ระดับโรงเรียนเท่านั้น หากมีผลกระทบถึงระดับเขตพื้นที่การศึกษาระดับจังหวัด และการศึกษาระดับประเทศ โรงเรียนวัดมุขธาราเป็นโรงเรียนขนาดกลางที่มีความจำเป็นที่จะต้องมียระบบงานข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ ซึ่งขณะนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนได้มองเห็นถึงว่าโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลที่ซับซ้อนต้องเรียกเก็บข้อมูลบางอย่างหลาย ๆ ครั้ง บางครั้งการทำงานเก็บข้อมูลในบางเรื่องต้องใช้เวลาในการประมวลผลล่าช้า ทำให้การรายงานผลล่าช้าทำให้เสียเวลาทั้งผู้เก็บข้อมูลและผู้ใช้ข้อมูลในการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลนั้น จำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารโรงเรียนตามที่กล่าวมา

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาแนวทางปรับปรุง สนับสนุน ในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีคุณภาพ บรรลุเป้าหมาย และเป็นประโยชน์แก่ผู้มีอำนาจในการนำข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นครศรีธรรมราช เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นครศรีธรรมราช เขต 1 สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาางานระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธาราต่อไป โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา โรงเรียนวัดมุขธารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 40 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ปัญหาการปฏิบัติงานระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธารา 6 ด้าน ได้แก่

- 2.1.1 ปัญหาด้านแหล่งที่มาของข้อมูล
- 2.1.2 ปัญหาด้านเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 2.1.3 ปัญหาด้านขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.1.4 ปัญหาด้านระบบการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.1.5 ปัญหาด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ
- 2.1.6 ปัญหาด้านระบบการรายงานข้อมูลและสารสนเทศ

2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธารา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัญหาการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายต่อการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนวัดมุขธาราทางด้านต่างๆ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านแหล่งที่มาของข้อมูล หมายถึง สิ่งที่ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลของโรงเรียน ข้อมูลที่ไม่ได้ตามที่กำหนดไว้ และผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและไม่ให้ความสำคัญของการให้ข้อมูล

2. ปัญหาด้านเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง วิธีการในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล ขาดการตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ โดยผู้จัดเก็บข้อมูลไม่สามารถจัดทำรูปแบบวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะได้ข้อมูลตรงตามความต้องการ

3. ปัญหาด้านขั้นตอนในการเก็บข้อมูล หมายถึง ผู้จัดเก็บข้อมูลไม่มีการวางแผนในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมไปถึงงบประมาณที่มีในการเก็บข้อมูลมีไม่เพียงพอ

4. ปัญหาด้านระบบการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง มีการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ ข้อมูลที่จัดเก็บไม่เป็นปัจจุบันไม่สามารถเรียกดูข้อมูลได้ตามต้องการ ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยในการจัดเก็บข้อมูลรวมไปถึงสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลไม่สะดวกและปลอดภัย

5. ปัญหาด้านการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบขาดความรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่วิเคราะห์ข้อมูลมีหน้าที่ในการรับผิดชอบงานอย่างอื่น องค์กรไม่เห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล

6. ปัญหาระบบการรายงานข้อมูล หมายถึง บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของข้อมูลในการที่จะนำข้อมูลไปพัฒนาและปรับปรุงงาน ผู้ใช้ไม่เข้าใจในเรื่องสถิติทำให้ขาดความสนใจ รวมถึงการจัดส่งและบริการข้อมูลไม่ทันสมัย ข้อมูลขาดการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ทราบ

7. ข้อเสนอแนะ หมายถึง วิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธारा

ประโยชน์ของการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่าปัญหาการปฏิบัติงานระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธाराอยู่ในระดับใด ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนวัดมุขธारा

2. เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสามารถใช้เป็นแนวทางการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด กรมและกระทรวงใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรและคุณภาพข้อมูลสารสนเทศต่อไป